

EBERT

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

3 päivänä helmikuuta 2011 *

Asiassa C-359/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Fővárosi Ítéletábla (Unkari) on esittänyt 23.6.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.9.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Donat Cornelius Ebert

vastaan

Budapesti Ügyvédi Kamara,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit K. Schiemann, L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), C. Toader ja A. Prechal,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.9.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Rechtsanwalt Ebert itse,
- Budapesti Ügyvédi Kamara, edustajinaan ügyvéd P. Kiss ja ügyvéd P. Köves,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään J. Fazekas, M. Fehér ja Zs. Tóth,
- Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään J. López-Medel Bascones,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään E. Riedl,

- Euroopan komissio, asiamiehinhään B. Simon ja H. Støvlbæk,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Ennakkoratkaisupyyntö koskee vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21.12.1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16), sellaisena kuin se on muutettuna 14.5.2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/19/EY (EYVL L 206; jäljempänä direktiivi 89/48), ja asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16.2.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY (EYVL L 77, s. 36) tulkintaa.
- ² Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Saksan kansalainen Ebert, joka on Düsseldorfin (Saksa) asianajajayhdistykseen nimikkeellä ”Rechtsanwalt” rekisteröity asianajaja, ja Budapesti Ügyvédi Kamara (Budapestin asianajajayhdistys) (Unkari) ja jossa on kyse Ebertin vaatimasta oikeudesta käyttää nimikettä ”ügyvéd” (asianajaja Unkarissa), vaikka hän ei olekaan kyseisen asianajajayhdistyksen jäsen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 89/48

- 3 Direktiivin 89/48, jota sovelletaan ajallisesti pääasiaan, johdanto-osan seitsemännessä ja kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”määriteltäessä ’säännellyn ammattitoiminnan’ käsitettä on otettava huomioon erilaiset kansalliset yhteiskuntaolot; käsitteen tulisi, sen lisäksi, että se sisältää sen ammattitoiminnan, jonka harjoittamisen edellytyksenä jäsenvaltiossa on, että asianomaisella on tutkintotodistus, sisältää myös se ammattitoiminta, jonka harjoittamista ei ole rajoitettu, jos tätä toimintaa harjoitetaan ammattinimikkeellä, joka on varattu yksinomaan niille, joilla on tietty ammattipätevyys – –

korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevalla yleisellä järjestelmällä ei ole tarkoitus muuttaa niitä ammattisääntöjä, ammatitiettiin liittyvät säännöt mukaan lukien, joita sovelletaan jokaiseen jäsenvaltion alueella ammattia harjoittavaan henkilöön, eikä olla soveltamatta näitä sääntöjä muuttajiin; tässä järjestelmässä määrätään vain niistä toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että muuttajat noudattavat vastaanottavan jäsenvaltion ammattisääntöjä.”

- 4 Direktiivin 89/48 1 artiklan a alakohdan mukaan ”tutkintotodistuksella” tarkoitetaan kyseisessä direktiivissä

”-- yksittäistä tutkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista kelpoisuutta osoittavaa asiakirjaa --

- jonka jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti asetettu toimivaltainen viranomainen on antanut,
- jolla osoitetaan, että sen haltija on suorittanut vähintään kolmivuotisen tai vastaavan pituisen osa-aikaisen keskiasteen jälkeisen koulutuksen yliopistossa tai korkeakoulussa tai muussa vastaavan tasoisessa oppilaitoksessa ja tarvittaessa suorittanut keskiasteen jälkeisten opintojen lisäksi vaadittavan ammatillisen harjoittelun, ja
- jolla osoitetaan, että sen haltijalla on ammattipätevyys ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia tai harjoittaa sitä tuossa jäsenvaltiossa

--”.

- 5 Direktiivin 89/48 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan jokaiseen jäsenvaltion kansalaiseen, joka haluaa harjoittaa säänneltyä ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkatussa työssä.

Tätä direktiiviä ei sovelleta ammatteihin, joista säädetään jäsenvaltioiden tutkintotodistusten vastavuoroista tunnustamista koskevalla erillisellä direktiivillä.”

- 6 Direktiivin 89/48 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kun säännellyn ammatin harjoittamiseen ryhtyminen tai sen harjoittaminen vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellyttää tutkintotodistusta, toimivaltainen viranomainen ei saa puutteellisen pätevyyden perusteella kieltäytyä antamasta jäsenvaltion kansalaiselle lupaa ryhtyä harjoittamaan tai harjoittaa tätä ammattia samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan sen omiin kansalaisiin:

- a) jos hakijalla on tutkintotodistus, joka toisessa jäsenvaltiossa vaaditaan kyseisen ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi tuon jäsenvaltion alueella, ja tämä tutkintotodistus on annettu jossakin jäsenvaltiossa – –

– –”

- 7 Direktiivin 89/48 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vastaanottava jäsenvaltio voi 3 artiklan estämättä edellyttää, että hakija myös:

– –

b) suorittaa enintään kolme vuotta kestävä sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen:

- kun hakijan saaman 3 artiklan a ja b alakohdassa tarkoitettun koulutuksen sisältö olennaisesti eroaa vastaanottavan jäsenvaltion edellyttämän tutkinnon sisällöstä, tai

 - kun 3 artiklan a alakohdassa mainitussa tapauksessa vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännelty ammatti koostuu yhdestä tai useammasta sellaisesta säännellystä ammattitoiminnasta, joka ei sisälly säänneltyyn ammattiin siinä jäsenvaltiossa, josta hakija on peräisin tai josta hän tulee, ja tämä ero vastaa vastaanottavan jäsenvaltion edellyttämää erikoiskoulutusta ja sisältää aiheita, jotka olennaisesti eroavat hakijan esittämän tutkintotodistuksen sisällöstä, tai
-

--

Jos vastaanottava jäsenvaltio käyttää tätä mahdollisuutta, sen on annettava hakijalle mahdollisuus valita sopeutumisajan ja kelpoisuuskokeen välillä. Tästä periaatteesta poiketen vastaanottava jäsenvaltio voi määrätä, käytetäänkö sopeutumisajaa vai kelpoisuuskoetta niiden ammattien osalta, joiden harjoittaminen edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkkaa tuntemusta ja joissa kansallista lainsäädäntöä koskeva neuvonta tai avustaminen on olennainen ja pysyvä ammattitoiminnan osa. --”

8 Direktiivin 89/48 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen edellyttää niiltä henkilöiltä, jotka aikovat ryhtyä harjoittamaan säänneltyä ammattia, todistusta

hyvästä maineesta ja nuhteettomuudesta tai siitä, etteivät he ole olleet konkurssissa, tai jos ne määräaikaisesti tai pysyvästi kieltävät harjoittamasta tätä ammattia vakavan ammatillisen väärinkäytöksen tai rikoksen seuraamuksena, tuon valtion tulee hyväksyä jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka haluavat harjoittaa tätä ammattia sen alueella, riittäväksi todisteeksi sellaiset edellä mainittujen vaatimusten täyttymistä osoittavat asiakirjat, jotka sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet, josta ulkomaan kansalainen on peräisin tai josta hän tulee.

--”

- 9 Direktiivin 89/48 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava jäsenvaltioiden kansalaisten, jotka täyttävät niiden alueella säännellyn ammatin harjoittamiseen ryhtymisen ja sen harjoittamisen edellytykset, oikeus käyttää tätä ammattia vastaavaa vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä.”

Direktiivi 98/5

- 10 Direktiivin 98/5 johdanto-osan toisessa, kolmannessa ja seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) -- direktiivin 89/48 -- mukaisesti asianajaja, joka on täysin päteväytynyt yhdessä jäsenvaltiossa, voi jo nyt hakea tutkintotodistuksensa tunnustamista ryhtyäkseen harjoittamaan toisessa jäsenvaltiossa asianajajan ammattia tämän jäsenvaltion käyttämällä ammattinimikkeellä; mainitun direktiivin tarkoituksena

on mahdollistaa asianajajan pääsy ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, eikä pyrkä muuttamaan toisenlaisiksi ammatillisia sääntöjä, joita kyseisessä valtiossa sovelletaan, eikä vapauttaa asianajajaa näiden sääntöjen noudattamisesta;

- (3) kun jotkut asianajajat voivat päästä nopeasti ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, erityisesti läpäisemällä kelpoisuuskokeen, josta säädetään direktiivissä 89/48 --, toisten täysin pätevien asianajajien taas on voitava päästä siihen harjoitettuaan ammattiaan määräajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen tai jatkaa ammattinsa harjoittamista alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen;

--

- (7) tällä direktiivillä pidätetään sen tavoitteen mukaisesti sääntelemästä puhtaasti sisäisiä tilanteita eikä sillä pyritä muuttamaan kansallisia ammatillisia sääntöjä muutoin kuin siltä osin kuin se on välttämätöntä direktiivin tavoitteiden tehokkaan toteutumisen kannalta; erityisesti direktiivillä ei ole tarkoitus loukata sitä kansallista sääntelyä, joka koskee pääsyä asianajajan ammattiin ja asianajajan ammatin harjoittamista sillä ammattinimikkeellä, jota vastaanottavassa jäsenvaltiossa käytetään.”

- 11 Direktiivin 98/5 2 artiklassa, jonka otsikkona on ”Asianajajan oikeus harjoittaa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen”, säädetään seuraavaa:

”Jokaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa pysyvästi asianajotoimintaa, sellaisena kuin se on määritelty 5 artiklassa, missä tahansa muussa jäsenvaltiossa käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään.

Asianajajan ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa pääsyä koskevat 10 artiklan säännökset.”

- 12 Direktiivin 98/5 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Riippumatta ammatillisista ja ammattieettisistä säännöistä, joita asianajajaan sovelletaan siinä jäsenvaltiossa, josta hän on peräisin, asianajajan on harjoittaessaan ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen kaikessa vastaanottavan jäsenvaltion alueella harjoittamassaan toiminnassa noudatettava niitä vastaanottavan jäsenvaltion ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä, joita sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion asianmukaista ammattinimikettä käyttäviin asianajajiin.”

- 13 Direktiivin 98/5 10 artiklassa, jonka otsikkona on ”Yhdenvertaisuus vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan kanssa”, säädetään seuraavaa:

”1. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavaan asianajajaan, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja sen oikeuden parissa, mukaan luettuna yhteisöoikeus, ei sovelleta direktiivin 89/48 – – 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, jotka koskevat vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin pääsyä. – –

--

2. Vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja voi milloin tahansa pyytää tutkintotodistuksensa tunnustamista direktiivin 89/48 – – mukaisesti päästäkseen vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaakseen ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa.

3. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta vähemmän aikaa vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa, voi saada kyseisen valtion toimivaltaiselta viranomaiselta luvan päästä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa, ilman, että direktiivin 89/48 – – 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan häneen, seuraavin edellytyksin ja ehdoin:

--

6. Asianajajalla, joka pääsee vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin 1, 2 ja 3 kohdassa olevien sääntöjen mukaisesti, on oikeus vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattia vastaavan ammattinimikkeen rinnalla käyttää alkuperäistä ammattinimikettään ilmaistuna sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä.”

Kansallinen lainsäädäntö

¹⁴ Asianajajan ammattiin pääsyä Unkarissa säännellään seuraavilla säädöksillä:

- ulkomaisten muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annettu vuoden 2001 laki nro C (A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény, jäljempänä muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annettu laki)

- asianajajista annettu vuoden 1998 laki nro XI (Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, jäljempänä asianajajalaki).

Muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annettu laki

- ¹⁵ Ajanjaksolla 1.5.2004–20.10.2007 muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annetun lain merkityksellisissä säännöksissä säädettiin seuraavaa:

”21 §

1) Tämän osan säännöksiä sovelletaan silloin, kun jäsenvaltion kansalainen haluaa harjoittaa Unkarissa säänneltyä ammattia ja kun hänellä on oikeus harjoittaa samaa ammattia lähettävässä valtiossa tai valtiossa, josta hän on peräisin.

--

35 §

1) Asiaa käsittelevä viranomainen voi määrätä joko sopeutumisajasta, joka voi kestää enintään kolme vuotta, tai kelpoisuuskoikeesta,

- a) jos hakijan koulutuksen käytännön osuus tai teoriaosuus eroaa olennaisesti määrätyn tutkintotodistuksen saamiseen Unkarissa tarvittavasta koulutuksesta säännellyn ammatin harjoittamista varten,

--

2) Asiaa käsittelevä viranomaisiin huolehtii siitä, että hakija voi valita sopeutumisajan ja kelpoisuuskokeen välillä.

3) Asiaa käsittelevä viranomaisiin voi poiketa 2 momentin säännöksistä sellaisen ammatin osalta, jonka harjoittaminen edellyttää Unkarin lainsäädännön tarkkaa tuntemusta ja jossa Unkarin lainsäädäntöä koskeva neuvonta tai avustaminen on olennainen ja pysyvä ammattitoiminnan osa. Tällaisessa tapauksessa asiaa käsittelevä viranomaisiin velvoittaa hakijan suorittamaan sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen.

--”

¹⁶ Unkarin opetusministeriön julkaiseman säänneltyjen ammattien luettelon, joka oli voimassa 1.5.2004–8.5.2009, mukaan asianajajan ammatin harjoittamisen edellyttämä muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja kuuluu muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettuna ”tutkintotodistuksen” käsitteen alaan.

Asianajajista annettu laki

- 17 Pääasian oikeudenkäyntimenettelyn taustalla olevan kanteen nostamisen ajankohtana eli 13.12.2006 asianajajista annetun lain merkityksellisissä säännöksissä säädettiin seuraavaa:

”6 §

1) Asianajaja

- a) ei voi olla työsuhteessa, palvelusuhteessa tai muussa työsuoritukseen velvoittavassa oikeussuhteessa, eikä hän voi olla julkisen sektorin työntekijä, virkamies tai notaari taikka hoitaa täyspäiväisesti pormestarin tehtäviä,
- b) ei voi harjoittaa yritystoimintaa henkilökohtaisesti tai tavalla, joka merkitsee rajoittamatonta taloudellista vastuuta.

--

- 3) Asianajajan on ilmoitettava asianajajaliitolle kaikki esteellisyyserusteet 15 päivän kuluessa tällaisen perusteen syntymisestä.

--

13 §

1) Lukuun ottamatta työsopimussuhteista asianajajaa, asianajotoimintaa voi harjoittaa vain henkilö, joka on asianajajaliiton jäsen ja vannonut asianajajan valan.

--

3) Asianajajaliittoon otetaan asianajajana jäseneksi hakemuksesta henkilö, joka täyttää seuraavat edellytykset:

a) hänellä on jonkin [Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) osapuolena olevan] valtion kansalaisuus,

--

c) häntä ei ole tuomittu rangaistukseen,

d) hänellä on oikeustieteellinen yliopistotutkinto,

e) hän on suorittanut Unkarin oikeusalan ammattitutkinnon,

- f) hän on Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesületen (unkarilaisten asianajajien keskinäinen vakuutusyhdistys) jäsen tai hänellä on jokin muu asianajajaliiton hyväksymä vastuuvakuutus,

 - g) hänellä on pysyvän asianajotoiminnan harjoittamiseen soveltuvat toimitilat asianajajayhdistyksen toiminta-alueella,

 - h) häneen ei sovelleta 4 momentissa lueteltuja epäämisperusteita.
- 4) Asianajajaliiton jäseneksi ei hyväksytä henkilöä,
- a) joka on jossain 6 §:ssä tarkoitetussa esteellisyytilanteessa ja joka ei saata tällaista tilannetta päätökseen,

 - b) jolle on määrätty lisärangaistus, jonka johdosta hän ei voi hoitaa julkisia asioita tai jolla häneltä kielletään kaikki oikeudellista pätevyyttä edellyttävät tehtävät,

 - c) jolle on määrätty tuomioistuimessa tahallisesta rikoksesta täytäntöön pantava vankeusrangaistus – –

 - d) joka on erotettu asianajajayhteisöstä – –

- e) jonka oikeustoimikelpoisuutta on kokonaan tai osaksi rajoitettu asettamalla hänet holhouksenalaiseksi tai joka on oikeustoimikelvoton ilman holhouksenalaiseksi asettamista --

- f) joka elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi ei ansaitse asianajajan ammatin harjoittamiseen tarvittavaa yleisön luottamusta.

--

89/A §

1) Tämän lain säännöksiä sovelletaan tässä luvussa säädetyin poikkeuksin Euroopan talousalueen jäsenvaltion kansalaisiin, joilla on oikeus harjoittaa asianajotoimintaa jossakin Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa käyttäen jotakin muissa lakien tai asetusten säännöksissä tarkoitetuista ammattinimikkeistä, heidän Unkarin tasavallan alueella harjoittamaansa toimintaan (jäljempänä eurooppalainen lakimies).

--

89/B §

1) Henkilön, joka haluaa harjoittaa pysyvästi asianajotoimintaa eurooppalaisena lakimiehenä Unkarin tasavallan alueella, on tehtävä hakemus tullakseen merkityksi asianajajaliiton pitämään eurooppalaisten lakimiesten luetteloon (jäljempänä tässä

luvussa luettelo); henkilö, joka haluaa harjoittaa tätä toimintaa tilapäisesti palvelujen tarjoajana, voidaan pyynnöstä merkitä tähän luetteloon.

- 2) Luetteloon on merkittävä hakija, joka
 - a) osoittaa omassa jäsenvaltiossaan asianajajaluetteloa pitävän yhteisön antamalla, alle kolme kuukautta sitten päivätyllä asiakirjalla, josta on unkarinkielinen virallinen käännös, että hänellä on oikeus harjoittaa asianajotoimintaa asianomaisessa jäsenvaltiossa,

--

89/F §

- 1) Luetteloon merkitty eurooppalainen lakimies otetaan hänen hakemuksestaan asianajajaliiton jäseneksi ügyvédin (asianajaja) ominaisuudessa, jos
 - a) hän täyttää 13 §:n 3 momentin c ja f–h kohdassa tarkoitettut edellytykset
 - b) hän osoittaa asiakirjoilla, joista käy ilmi hänen hoitamiensa asioiden lukumäärä ja laatu, tai asianajajaliiton erillisestä kehotuksesta toimitetussa henkilökohtaisessa kuulemisessa luotettavalla tavalla harjoittaneensa asianajotoimintaa Unkarin tasavallan alueella keskeytyksettä kolmen vuoden ajan Unkarin oikeuteen liittyvissä kysymyksissä (mukaan lukien toiminta, joka koskee Euroopan unionin oikeuden soveltamista Unkarissa), ja

c) osoittaa henkilökohtaisessa kuulemisessa omaavansa asianajotoiminnan harjoittamisen kannalta riittävän hyvän Unkarin kielen taidon.

2) Luetteloon merkitty eurooppalainen lakimies voidaan hakemuksesta ottaa asianajajaliiton jäseneksi asianajajan ominaisuudessa myös siinä tapauksessa, että hän on harjoittanut asianajotoimintaa Unkarissa keskeytyksettä kolmen vuoden ajan, mutta vähemmän aikaa Unkarin oikeuden parissa (mukaan lukien toiminta, joka koskee Euroopan unionin oikeuden soveltamista Unkarissa), jos hän vain täyttää 1 momentissa säädettyt muut edellytykset.

--

4) Eurooppalaisesta lakimiehestä tulee asianajajaliiton jäseneksi ottamisella sen täysivaltainen jäsen. Hän voi ammattinimikkeitään käyttäessään käyttää ügyvéd-nimikkeen lisäksi edelleen oman jäsenvaltionsa hänelle myöntämää ammattinimikettä.

--

89 / I §

--

2) Eurooppalainen lakimies voi ammattinimikkeitä käyttäessään mainita yksinomaan oman jäsenvaltionsa ammattinimikkeen, ja hänen on ilmoitettava kyseisen

jäsenvaltion virallisella kielellä sen ammattijärjestön nimi, jonka jäsen hän on. Ammattinimikkeestä on käytettävä myös unkarinkielistä lisäselitystä, jos se on sekoitetavissa ügyvéd-nimikkeeseen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 18 Saksan kansalainen Ebert suoritti oikeustieteen opintonsa Saksassa, ja hänellä on vuodesta 1997 alkaen ollut oikeus harjoittaa asianajotoimintaa Düsseldorfin asianajajaliiton jäsenenä ”Rechtsanwalt”-nimikettä käyttäen. Ebert on 1990-luvun lopusta alkaen asunut Unkarissa, jossa hän on Miskolcin yliopistossa opiskeltuaan saanut vuonna 2002 oikeustieteen tohtorin arvonimen.
- 19 Ebert teki vuonna 2004 yhteistyösopimuksen asianajajatoimiston kanssa Unkarissa, ja hänet merkittiin Budapesti Ügyvédi Kamaran 20.9.2004 tekemällä päätöksellä asianajajista annetun lain 89/ A §:ssä tarkoitettuun eurooppalaisten lakimiesten luetteloon siten, että hän voi harjoittaa asianajotoimintaa kyseisessä jäsenvaltiossa alkuperäisellä ammattinimikkeellään.
- 20 Ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvien selvitysten mukaan Ebert perusti vuonna 2005 Unkarissa oman asianajajatoimistonsa. Budapesti Ügyvédi Kamara merkitsi kyseisen toimiston 6.4.2005 tekemällään päätöksellä mainittuun eurooppalaisten lakimiesten luetteloon.
- 21 Samoin ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvien tietojen mukaan Ebert pyysi 13.12.2006 Fővárosi Bíróságitla (Budapestin alueellinen tuomioistuin), että hänellä katsotaan olevan oikeus käyttää unkarilaista nimikettä ”ügyvéd” Unkarissa, vaikka hän ei olekaan asianajajaliiton jäsen.

22 Fővárosi Bíróság hylkäsi pyynnön sillä perusteella, että direktiivin 89/48 1 artiklan ja 7 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaan Ebert voi käyttää nimikettä "ügyvéd" ainoastaan, jos hän osoittaa olevansa asianajajaliiton jäsen. Ebert haki kyseiseen päätökseen muutosta Fővárosi Ítéletáblalta (Budapestin alueellinen muutoksenhakutuomioistuim).

23 Tässä tilanteessa Fővárosi Ítéletábla päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voidaanko -- direktiiviä 89/48 -- ja -- direktiiviä 98/5 -- tulkita siten, että saksalaisella muutoksenhakijalla, joka on suorittanut asianajajatutkinnon Saksassa, joka on paikallisen asianajajayhdistyksen jäsen ja jolla on oleskelu- ja työlupa Unkarissa, on ilman, että hän olisi Unkarin asianajajaliiton jäsen, oikeus käyttää virallista unkarilaista ammattinimikettä 'ügyvéd' (asianajaja) tuomioistuimissa ja hallintomenettelyissä saksalaisen 'Rechtsanwalt'-nimikkeensä ja unkarilaisen 'európai közösségi jogász'-nimikkeensä [(eurooppalainen lakimies)] rinnalla ilman minkäänlaista lupaa?

2) Täydennetäänkö direktiivillä 98/5 -- direktiivin 89/48 -- säännöksiä siten, että direktiiviä 98/5 -- on asianajotoiminnan harjoittamisen kannalta pidettävä kyseisen alan erityislakina, kun taas direktiivillä 89/48 -- säännellään yksinomaan yleisellä tasolla korkea-asteen koulutuksesta annettujen muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen tunnustamista?"

24 Ebert on kirjallisissa huomautuksissaan ja suullisessa käsittelyssä väittänyt, että hän on todellisuudessa pyytänyt Unkarin opetus- ja kulttuuriministeriöltä yksinomaan, että hän saisi suorittaa kelpoisuuskokeen saadakseen luvan harjoittaa asianajajan

ammattia vastaanottavan jäsenvaltionsa ammattinimikettä käyttäen direktiivin 89/48 mukaisesti ja että kyseinen ministeriö ei ole vastannut tähän pyyntöön, vaan se on toimittanut sen Budapesti Ügyvédi Kamaralle, joka ei myöskään ole siihen vastannut.

- 25 Suullisessa käsittelyssä Budapesti Ügyvédi Kamara on vahvistanut saaneensa mainitun pyynnön opetus- ja kulttuuriministeriöltä mutta väittänyt, ettei sillä ole kansallisen lainsäädännön mukaan mitään toimivaltaa siltä osin kuin on kyse direktiivin 89/48 mukaisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamisesta vaan kyseinen toimivalta kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka ei vielä ole ratkaissut Ebertin hakemusta. Budapesti Ügyvédi Kamara on todennut, ettei se ole siksi voinut vastata hakemukseen vaan se on merkinnyt Ebertin asianajo-toimiston eurooppalaisten lakimiesten luetteloon.
- 26 Unkarin hallitus on unionin tuomioistuimessa vahvistanut, että muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen ja tutkintotodistusten tunnustamisesta annetun lain, jolla direktiivi 89/48 saatettiin osaksi Unkarin lainsäädäntöä, mukaan Ebertin tutkintotodistusten tunnustaminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaan.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Toinen kysymys

- 27 Toisella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, mainittu tuomioistu-in pyytää vastausta lähinnä siihen, onko direktiivi 89/48 jätettävä direktiivin 98/5 mukaan soveltamatta siinä mielessä, että direktiivin 98/5 10 artiklan 1 ja 3 kohdassa

vahvistettuja yksityiskohtaisia sääntöjä on pidettävä muiden jäsenvaltioiden asianajajien ainoana keinona saada oikeus käyttää vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan nimikettä, vai täydentävätkö nämä molemmat direktiivit toisiaan siten, että niillä annetaan jäsenvaltioiden asianajajille kaksi keinoa päästä asianajajan ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen.

- 28 Ebertin, Unkarin, Tšekin, Espanjan ja Itävallan hallitusten sekä Euroopan komission mukaan direktiiveillä 98/5 ja 89/48 otetaan käyttöön kaksi keinoa asianajajan ammattiin pääsemiseksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Budapesti Ügyvédi Kamara on suullisessa käsittelyssä ilmoittanut yhtyvän kyseiseen näkemykseen.
- 29 Direktiivin 89/48 2 artiklan toisessa kohdassa säädetään tältä osin, ettei direktiiviä sovelleta ammatteihin, joista säädetään jäsenvaltioiden tutkintotodistusten vastavuoroista tunnustamista koskevalla erillisellä direktiivillä.
- 30 Direktiivin 98/5 10 artiklan 1 kohdasta ilmenee kuitenkin, että alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavaan asianajajaan, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja kyseisen jäsenvaltion oikeuden parissa, mukaan luettuna unionin oikeus, ei sovelleta direktiivin 89/48 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, jotka koskevat mainitun jäsenvaltion asianajajan ammattiin pääsyä.
- 31 Direktiivin 98/5 10 artiklan 3 kohdassa kuvatuin edellytyksin alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta vähemmän aikaa vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa,

voi lisäksi saada myös luvan harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa, ilman, että direktiivin 89/48 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan häneen.

- 32 Vaikka näiden yksityiskohtaisten sääntöjen perusteella, jotka koskevat oikeutta ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia vastaanottavan jäsenvaltion nimikettä käyttäen, toisessa jäsenvaltiossa pätevyityneeseen asianajajaan ei sovelletakaan direktiivin 89/48 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, on kuitenkin todettava, että direktiivillä 98/5 ei oteta tällaiselta asianajajalta etenkään silloin, kun hän ei ole vielä osoittanut toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, pois mahdollisuutta vaatia direktiiviin 89/48 vetoamalla oikeutta ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia kyseisen jäsenvaltion nimikettä käyttäen. Kuten asia kuvastuu direktiivin 98/5 johdanto-osan toisesta ja kolmannelta perustelukappaleesta, mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohdasta ilmenee nimenomaisesti, että alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa harjoittava asianajaja voi milloin tahansa pyytää tutkintotodistuksensa tunnustamista direktiivin 89/48 mukaisesti päästäkseen kyseisen jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaakseen ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka ammatille on kyseisessä jäsenvaltiossa annettu.

- 33 Tällaisessa tilanteessa Ebertin kaltaisella henkilöllä, jolla on direktiivin 89/48 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettu tutkintotodistus, on kyseisen direktiivin 3 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdan mukaan lupa ryhtyä harjoittamaan asianajajan säänneltyä ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Sellaisen ammatin osalta, jonka harjoittaminen edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkkaa tuntemusta ja jossa kansallista lainsäädäntöä koskeva neuvonta tai avustaminen on olennainen ja pysyvä ammattitoiminnan osa, direktiivin 89/48 3 artikla ei kuitenkaan ole saman direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan esteenä sille, että vastaanottava jäsenvaltio vaatii hakijaa suorittamaan myös kelpoisuuskokeen, sillä edellytyksellä, että kyseinen jäsenvaltio tarkastaa ensin, onko hakijan ammattiuransa aikana hankkima osaaminen sellaista, että se kattaa täysin tai osittain kyseisen 4 artiklan 1 kohdan b

alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuna olennaisen eroavaisuuden (ks. asia C-118/09, Koller, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-13267, 38 ja 39 kohta).

- 34 Näin ollen jäsenvaltion asianajaja voi ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jossa kyseistä ammattia säännellään, ja harjoittaa sitä kyseisessä jäsenvaltiossa annettua ammattinimikettä käyttäen joko direktiivin 89/48 tai direktiivin 98/5 10 artiklan 1 ja 3 kohdan perusteella.
- 35 Toiseen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivit 89/48 ja 98/5 täydentävät toisiaan siten, että niillä annetaan jäsenvaltioiden asianajajille kaksi keinoa ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa jälkimmäisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen.

Ensimmäinen kysymys

- 36 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä sitä, ovatko direktiivit 89/48 ja 98/5 esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan asianajotoiminnan harjoittamista vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan nimikettä käyttäen koskee velvollisuus olla asianajajaliiton kaltaisen elimen jäsen.
- 37 Direktiivin 89/48 3 artiklasta ilmenee, että kun henkilöllä on tutkintotodistus, joka jäsenvaltiossa vaaditaan ammatin harjoittamisen aloittamiseksi, hänellä on oikeus ryhtyä harjoittamaan samaa ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan kyseisen valtion omiin kansalaisiin, lukuun ottamatta edellytystä, joka koskee vastaanottavan jäsenvaltion tutkintotodistuksen suorittamista.

- 38 Direktiivin 89/48 6 artiklasta, kun sitä tulkitaan kyseisen direktiivin johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen kanssa, ilmenee lisäksi, että henkilön, joka ryhtyy harjoittamaan säänneltyä ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa saman direktiivin 1 artiklan a alakohdassa tarkoitetun tutkintotodistuksen tunnustamisen perusteella, on noudatettava mainitun jäsenvaltion ammattisääntöjä, jotka koskevat muun muassa ammattietiikan noudattamista.
- 39 Samalla tavalla direktiivin 98/5 6 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että myös asianajajan, joka harjoittaa ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, on noudatettava samoja ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä, joita sovelletaan ammattiaan kyseisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen harjoitaviin asianajajiin (ks. asia C-225/09, Jakubowska, tuomio 2.12.2010, Kok., s. I-12329, 57 kohta).
- 40 Näin ollen on todettava, että direktiivi 89/48 ja direktiivi 98/5 eivät estä soveltamasta jäsenvaltion alueella asianajajan ammattia harjoitaviin henkilöihin etenkin kyseiseen ammattiin pääsyn osalta sellaisia kansallisia säännöksiä - riippumatta siitä, ovatko ne lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä -, jotka ovat perusteltuja yleisellä edulla, kuten esimerkiksi järjestäytymistä, ammattietiikkaa, valvontaa ja vastuuta koskevia sääntöjä (ks. vastaavasti direktiivin 89/48 osalta asia C-55/94, Gebhard, tuomio 30.11.1995, Kok., s. I-4165, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, onko Budapesti Ügyvédi Kamara soveltanut näitä sääntöjä unionin oikeuden sääntöjen ja etenkin syrjintäkiellon periaatteen mukaisesti (ks. vastaavasti asia C-19/92, Kraus, tuomio 31.3.1993, Kok., s. I-1663, 32 kohta; em. asia Gebhard, tuomion 37 kohta ja asia C-564/07, komissio v. Itävalta, tuomio 11.6.2009, 31 kohta).

- 42 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivi 89/48 ja direktiivi 98/5 eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan asianajotoiminnan harjoittamista vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan nimikettä käyttäen koskee velvollisuus olla asianajajaliiton kaltaisen elimen jäsen.

Oikeudenkäyntikulut

- 43 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21.12.1988 annettu neuvoston direktiivi 89/48/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 14.5.2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/19/EY, ja asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16.2.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/5/EY eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan asianajotoiminnan harjoittamista vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan nimikettä käyttäen koskee velvollisuus olla asianajajaliiton kaltaisen elimen jäsen.

- 2) **Direktiivit 89/48 ja 98/5 täydentävät toisiaan siten, että niillä annetaan jäsenvaltioiden asianajajille kaksi keinoa ryhtyä harjoittamaan asianajajan ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa jälkimmäisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen.**

Allekirjoitukset